השתלטות הרשות הפלשתינית על מדבר יהודה במסווה חקלאי

סקירה על פרויקט 'שורשים' בנפת בית לחם

טבת התשע"ו | ינואר 2016

תוכן

רקע – תכנית פיאד 2

תכנית שורשים 4

הדרך המדברית – ציר תקוע 6

סיכום.....8

בהוצאת:

תנועת רגבים

הפועלת למניעת השתלטות לא חוקית על אדמות מדינה

ולשמירה על כללי מנהל תקין בכל הנוגע למדיניות הקרקעית של מדינת ישראל.

תכנית שורשים – השתלטות אסטרטגית במסווה חקלאי

סקירה על פרויקט 'שורשים' בנפת בית לחם

מחקר ונתונים:

עובד ארד – רכז מחוז יהודה ושומרון, 'רגבים'.

כתיבה ועריכה:

אברהם בנימין – מחלקת מידע ופרסומים, 'רגבים'

תמונות ועזרים:

תצלומי אויר ועזרים - יחידת המיפוי, 'רגבים'.

רקע – תכנית פיאד

בשנים האחרונות, התמיכה האירופאית עברה מסיוע דיפלומטי-כלכלי פסיבי למצב של שותפות אקטיבית בפעילות בניה בלתי חוקית שמקדמת הרשות הפלשתינית באופן חד צדדי מאז שנת 2009, כחלק מתכנית אסטרטגית להקמת מדינה פלשתינית דה-פקטו, תוך עקיפת הצורך במו"מ עם ישראל.

אחד מהיעדים המרכזיים בתכנית זו, הוא לפתח מיזמי בניה דווקא בשטחי C הנמצאים בשליטה ישראלית מלאה, מתוך רצון לנגוס בהם אט אט, ובכך לקדם רצף שליטה קרקעית פלשתינית בין הר חברון, שומרון ויריחו. רצף שיסכן את בטחונה של מדינת ישראל ואת יכולתה להגן על עצמה בגבולות ברי-הגנה.

בשנת 2009, הגה ראש הממשלה דאז של הרשות הפלשתינית, סלאם פיאד, תכנית שיטתית שמטרתה לקדם באופן חד צדדי הקמת מדינה פלשתינית, תוך עקיפת הצורך במשא ומתן עם ישראל[1]. חזונה המוצהר של המדינה הפלסטינית אליבא דתכנית פיאד "מדינה ערבית עצמאית עם ריבונות מלאה, על כל שטחי הגדה המערבית ורצועת עזה בגבולות 1967, עם ירושלים כבירתה".

תכנית פיאד מורכבת ממכלול של פרויקטים פיזיים-תשתיתיים, בעלי רציונל והיגיון מסדר ברורים, שיהוו את הבסיס הפיזי למדינה הפלשתינית. התכנית כוללת שלוש רגליים עיקריות – רפורמה מבנית בממשל המרכזי והמקומי, שיקום וביסוס המערכת הביטחונית (משטרה פלשתינית, בתי משפט, בתי כלא ועוד) ובניית התשתית הכלכלית והפיזית (בנקים, מוסדות ציבור וחינוך, תשתיות חשמל, מים, ביוב וכבישים ועוד).

כחלק מרכזי בתוכנית זו, פועלת הרשות הפלשתינית באופן מוצהר ומובהק להקמת התשתיות הפיזיות דווקא בשטחי C, הנמצאים בשליטה ישראלית מלאה. מגמתה של הרש"פ היא 'לספח' אזורים אלו לשליטתה, לייצר בהם מסדרונות ורצפים טריטוריאליים, ליצור את ההיפך ביחס להתיישבות הישראלית, ולקבוע עובדות בלתי הדירות בשטח.

שיטת הסיפוח הזוחל נעשית במקביל בשני מסלולים: האחד, בתאום עם הרשויות הישראליות באמצעות פנייה של הרש"פ לרשויות הישראליות ובקשה לאשר את הקמתם של פרויקטים בעלי משמעות מיוחדת (בדרך כלל יהיו אלו פרויקטים שתקצובם הבינלאומי מותנה ב'חותמת כשרות' – הסכמה ישראלית). המסלול השני, והנפוץ יותר, נעשה באמצעות קביעת עובדות בשטח – תוך פעילות בלתי חוקית נרחבת של בניה ופיתוח ללא תיאום ואישור מול הרשויות הישראליות. במסלול השני ניתן בהחלט לזהות יד שיטתית ומכוונת, רעיון מסדר הכולל ניסיונות ליצירת רצפים טריטוריאליים, בידוד וקטיעת רצפים ישראליים וכדומה. מימון הפרויקטים השונים נעשה באמצעות תרומות נדיבות ממדינות המפרץ, אירופה וארצות הברית[2].

---

[1] תכנית פיאד, אוגוסט 2009: "Ending The Occupation, Establishing The State".

[2] להרחבה על פעילות בנייה שמבצעת הרשות הפלשתינית ב'שיטת הסלאמי' ראה דו"ח רגבים "הסיפוח השקט", דצמבר 2013.

אחד המופעים הבולטים של מסלול קביעת העובדות בשטח, היא הקמת מאות מבני מגורים בלתי חוקיים במימון האיחוד האירופי, בשרשרת מאחזים של הרשות הפלשתינית במעלה אדומים ובסביבתה – בעיקר על כביש 1 – דרך ירושלים-ים המלח, וכן בדרום הר חברון[3].

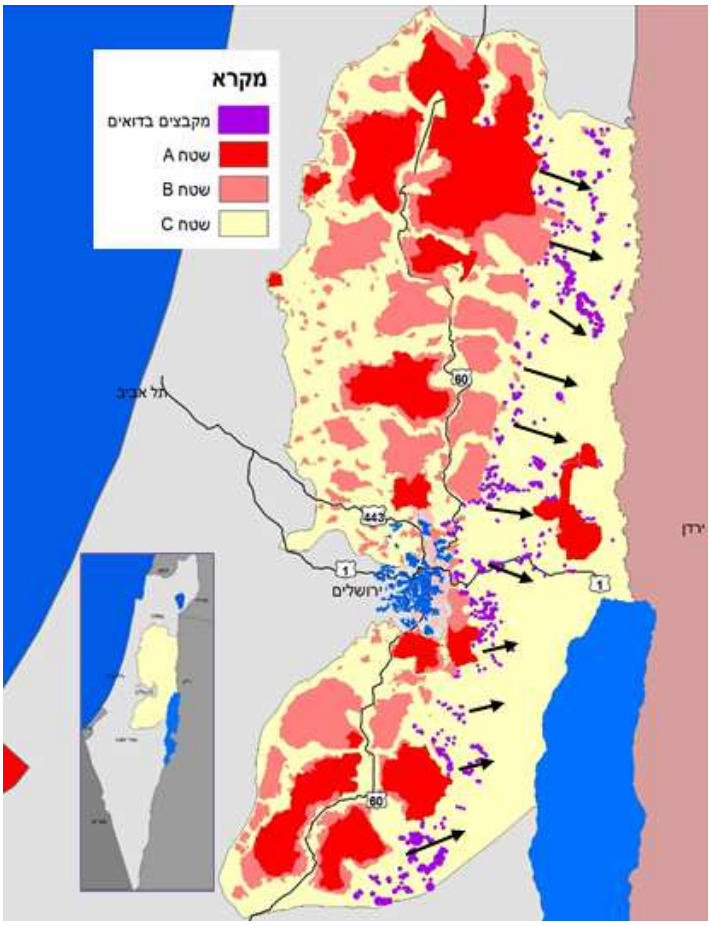

איור 1: מקבצים בדואים בשטח C

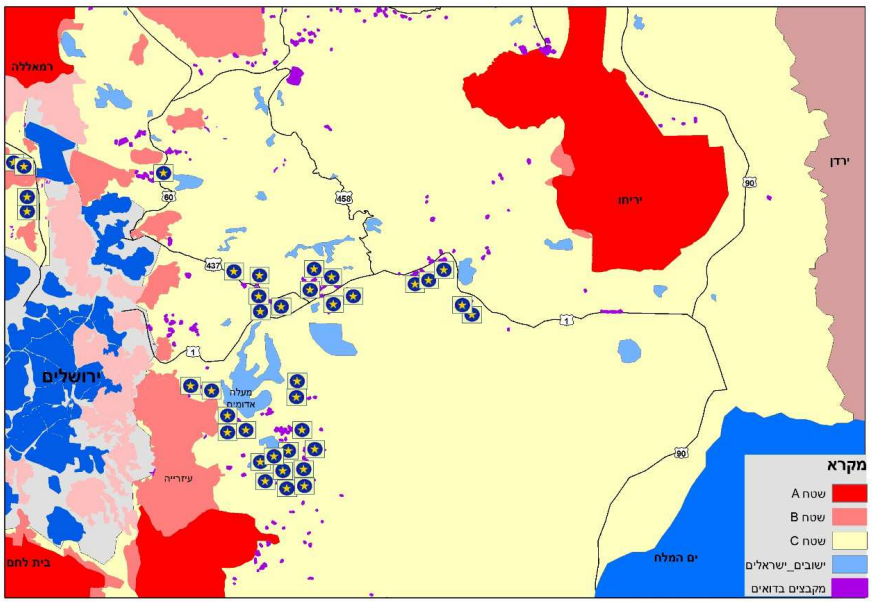

איור 2: בניה בלתי חוקית של האיחוד האירופי

[3] סקירה והרחבה על המימון האירופי לרשת המאחזים הפלשתינית במרחב אדומים ראה דו"ח רגבים "הקולוניה האחרונה", פברואר 2015.

תכנית שורשים

בתאריך 19 במרץ 2015 נערך בבית לחם כנס ההשקה של תכנית 'שורשים', (جذور - 'Juthoor') המוגדרת באופן רשמי כתכנית לפיתוח חקלאי בשטחי C, הכולל טיוב אדמות, בניית מאגרי מים וכן פריצה ושיקום של דרכים באורך כולל של כ-70 ק"מ.

בהודעה לתקשורת של שגרירות האיחוד האירופי ברשות הפלשתינית צוין כי האיחוד האירופי מממן את הפרוייקט בתקציב ייעודי בסך 3.6 מיליון אירו[4]. בכנס ההשקה השתתף ונשא דברים שגריר האיחוד האירופי ברשות הפלשתינית, ג'ון גאת' רוטר. בדברים שנשא בכנס אמר רוטר:

" הפרויקטים שיבוצעו על ידי האיחוד האירופי לאזרחים באזורי C הינם הכרחיים, במיוחד במגזר החקלאות, שמהווה חלק חיוני של הכלכלה. פרויקט זה יתרום כדי לסייע לחקלאים הפלסטיניים ...**ובביסוס העובדות הפלסטיניות על הקרקע, לנוכח מדיניות ההתנחלות של ישראל**... איחוד העבודה חקלאית" (הגוף המיישם) הוכיח את יכולתו ליישם הרבה פרויקטים חקלאיים באזורים הפלסטיניים רבים, וכי היחסים עם האיחוד האירופי מגיעים בהמשך להצלחות שהושגו על ידי האיחוד"[5].

(הציטוט בתרגום חופשי מתוך הדיווח באתר היומון אל-איאם, המקורב לרשות הפלשתינית).

כנס ההשקה של פרויקט 'שורשים' – נציג האיחוד האירופי, רוטר, יושב במרכז השולחן.

בדיווח של סוכנות הידיעות הרשמית של הרשות הפלשתינית, סוכנות מען[6], מתאריך 22.4.2015 צוין כי נחתם חוזה לביצוע שיקום של 37 ק"מ דרכים חקלאיות בשטחי C בנפת חברון. החתימה נעשתה ברמת מושל נפת חברון מול עיריות חלחול, תרקומיה, סעיר, צוריף וחירבת א-דיר.

[4] http://eeas.europa.eu/delegations/westbank/documents/news/2015/20150319_eu_agriculture_pr_en.pdf
[5] http://www.al-ayyam.ps/ar_page.php?id=ef115aby250680747Yef115ab
[6] http://www.maannews.net/Content.aspx?ID=773766

כאמור, הגוף המבצע הוא "איחוד הוועדות החקלאיות". מנהל "איחוד הוועדות החקלאיות" פואד אבו-סייף ציין בפני הנוכחים שקיימות כיום שתי תכניות רלוונטיות:

תכנית "שורשים" הממומנת ע"י האיחוד האירופי, ותכנית "פיתוח האדמות החקלאיות וניהול משאבי המים בגדה המערבית" הממומנת ע"י משרד הנציג ההולנדי. הגוף המבצע של שתי התוכניות הוא "איחוד הוועדות החקלאיות" שהוא עומד בראשו. הוא המשיך ופירט כי שתי התוכניות כוללות ביחד סלילה ושיקום של 320 ק"מ דרכים חקלאיות, טיוב של 4200 דונם אדמה חקלאית, והפקת 116,000 קוב מים.

הדרך המדברית – ציר תקוע

אחד הכבישים שנסללו במסגרת 'תכנית שורשים', הוא הדרך המדברית היוצאת מהכפר הערבי תקוע, ופונה מזרחה לכיוון ים המלח. כפי שניתן לראות בתצ"א דלהלן, הכביש החדש שאורכו 8 ק"מ יוצא משטח הנמצא בשליטת הרשות הפלשתינית באיזור תקוע הערבית ומזרח גוש עציון, עובר ברובו בשטח הנמצא בשליטה ישראלית מלאה, ומגיע עד ל"שמורה ההסכמית" – איזור במדבר יהודה הסמוך לים המלח, שהועבר לשליטת הרשות הפלשתינית במסגרת 'הסכמי וואי'. לאחר השלמת הסלילה הבלתי חוקית של חלקה הראשון של הדרך העוברת בשטח C, יכלה הרשות הפלשתינית להמשיך ולסלול באין מפריע את חלקי הכביש הנוספים הנמצאים בתוך שטחי B.

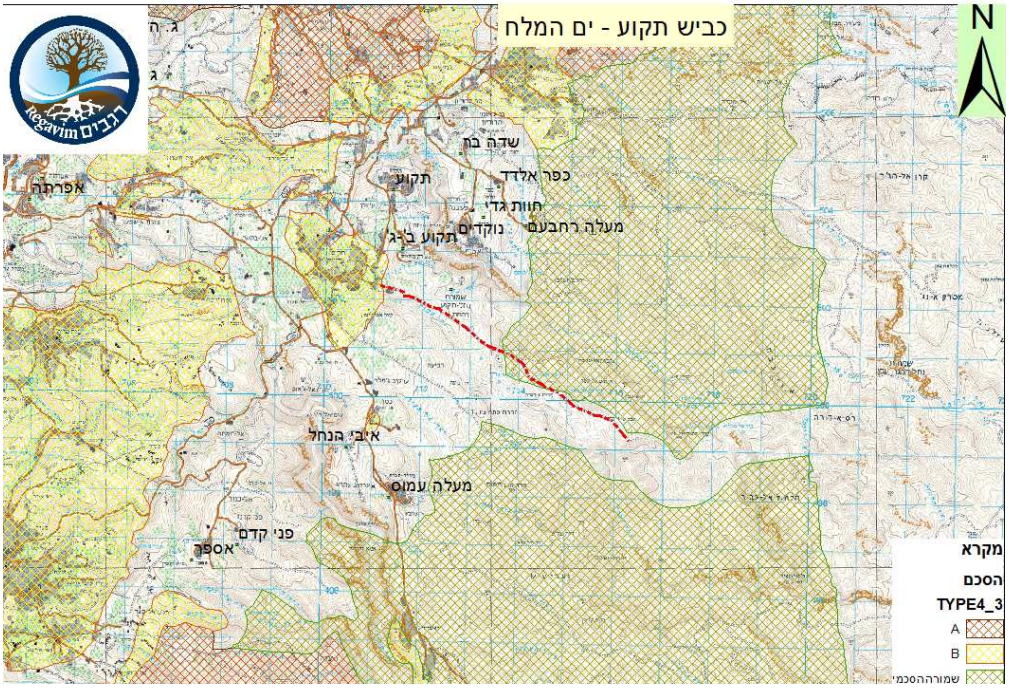

אולם למרות כי ביכולתה של הרשות הפלשתינית לסלול את יתר חלקי הכביש בשטחי B, היא בוחרת בכוונה תחילה לסלול אותו דווקא ב'צוואר הבקבוק' המחבר את גוש עציון לאיזור ים המלח. רוחבו של מעבר זה הינו כקילומטר אחד בלבד, ותפיסה של רצועה הזו מחברת את שני הגושים של שטח B, וחוסמת כל מעבר וסלילה של כביש ישראלי עתידי בין גוש עציון לים המלח. צעד זה תואם את האסטרטגיה הברורה שתוארה לעיל, על פיה מכלכלת הרשות הפלשתינית את צעדיה. במקרה מובהק זה, לא ניתן להתעלם או ליחס חשיבות פחותה להשלכותיה האסטרטגיות של פריצת הדרך.

למעשה, בעוד שהצהרות עבר של השרים אביגדור ליברמן וישראל כץ, כי ישראל תסלול כביש מגוש עציון לכיוון ים המלח נותרו בגדר דיבורים בעלמא – הרי שהרשות הפלשתינית בסיוע

האיחוד האירופי כבר פועלים בשטח. נכון לינואר 2016, הושלמה הכנתם של כשמונה קילומטרים לסלילה, מתוך האורך הכולל העומד על כעשרים קילומטרים.

יודגש כי כבר בחודש מאי 2015 פנתה תנועת רגבים למנהל האזרחי במכתב דחוף, לאחר שהגיע לידיעתה כי הרשות הפלשתינית מתכננת לסלול כביש זה. רגבים התריעה בפני המנהל האזרחי על התכניות לסלילת הכביש עוד בטרם עלו הכלים ההנדסיים לשטח, וכן התריעה בפניה חוזרת בתאריך 22.06.2015. בשל היעדר אכיפה של ממש, בחודשים הבאים המשיכו כלים כבדים לעבוד על תוואי הדרך שרופדה במצעים והורחבה לדרך דו-נתיבית, והכשירו את הדרך לסלילת אספלט.

בתאריך 7.12.2015 תיעד נציג תנועת רגבים את השלמת שלב הכשרת הדרך לסלילה. בתצלום הרחפן ניתן להבחין כי רק חלק קטן מהדרך עובר בינות לשטחים חקלאיים, אולם רובו בכולו נמצא בשטח מדברי ובלתי מיושב – מטרתו היא איפוא תפיסת שטחים וחיבור רצף טריטוריאלי.

רק לאחר שרגבים עתרה לבג"ץ, עצר המנהל האזרחי את עבודות הסלילה. ניסיון העבר מלמד כי במקרים רבים מעין אלו הרשות הפלשתינית ממתינה לשעת הכושר, לחלוף פרק זמן או להסחת דעת מצד רשויות האכיפה הישראליות ומחדשת ביתר שאת את העבודות הבלתי חוקיות.

לסיכום

פרויקטים אלו של בניה, סלילת כבישים והכשרת קרקעות בשטח C, הממומנות על ידי האיחוד האירופי, נעשות בניגוד לחוק וללא היתר בניה מהרשויות הישראליות. אולם מעבר לבעיה הבסיסית של הפרת החוק, פרויקט 'שורשים' מהווה דוגמה קלאסית למגמתה של הרש"פ להעמיק את אחיזתה על איזורים נרחבים בשטחי C מתוך מטרה 'לספח' אזורים אלו לשליטתה, לייצר בהם מסדרונות ורצפים טריטוריאליים, ולקבוע עובדות בלתי הדירות בשטח.

מכלול הנסיבות מחייב פעולה נחרצת, בסדר עדיפות גבוה, מצד רשויות האכיפה הישראליות שתכליתן הריסת מה שבוצע בניגוד לחוק והעברת מסר ברור לפלשתינים ולגורמים הממנים אותם.

ת.ד. 44439
ירושלים 9144302

טל. 02-6560303
פקס. 02-6560363

office@regavim.org

www.regavim.org